

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ «РІСЕБА» (ЛАТВІЯ)
ВІРМЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (ВІРМЕНІЯ)
ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ МОЛДОВИ (МОЛДОВА)

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

18 ЖОВТНЯ 2024 РОКУ

м. Харків

Co-funded by
the European Union

BUDEMA

Business development management:
integrating the European experience

**Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Університет «РІСЕБА» (Латвія)
Вірменський державний економічний університет (Вірменія)
Економічна академія Молдови (Молдова)**

**МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-методичної конференції
МОДЕРНІЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

18 жовтня 2024 р.

Конференція проведена в межах реалізації грантового проекту «Управління розвитком бізнесу: інтеграція європейського досвіду» (BUDEMA) (№ 101048268) напрямку Jean Monnet програми Європейського союзу Еразмус+.

Конференція проведена за фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди та думки, висловлені в цьому документі, належать лише автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу або Європейської комісії. Ні Європейський Союз, ані орган, що надав грант, не несуть за них відповідальності.

Co-funded by
the European Union

BUDEMA
Business development management:
integrating the European experience

Харків
ДБТУ
2024

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Серік М.Л., проректор з науково - педагогічної роботи, канд. техн. наук, доц. (*голова оргкомітету*);

Михайлов В.М., д-р техн. наук, проф.; Ларіна Т.Ф., д-р екон. наук, проф.; Гросул В.А., д-р екон. наук, проф. (*заступники голови оргкомітету*)

Члени оргкомітету:

Андросова Т.В., канд. екон. наук, проф.; Барбанеагра О., канд. екон. наук, доц.; Білоусько Т.Ю., канд. екон. наук, доц.; Бредихін В.В., канд. техн. наук, доц.; Букоє Т., канд. екон. наук, доц.; Галоян Д., д-р екон. наук, проф.; Зубков С.О., д-р екон. наук, проф.; Котко Я.М., канд. екон. наук, доц.; Крейтусс І., PhD, проф.; Круглова О.А., канд. екон. наук, проф.; Кузьменко С.В., канд. техн. наук; Кулініч О.А., канд. екон. наук, доц.; Михайлова О.В., канд. екон. наук; Мкртчян Т., д-р екон. наук, проф.; Москаленко А.В., д-р юрид. наук, проф.; Пенкіна Н.М., канд. техн. наук, доц.; Рачкован О.Д., канд. екон. наук, доц.; Романов О.В., канд. с.-г. наук, доц.; Сорокін М.С., канд. техн. наук, доц.; Сукачова С.М., канд. екон. наук, доц.; Суска А.А., д-р екон. наук, проф.; Ушакова Н.Г., канд. екон. наук, проф.; Цимерман О.О., канд. вет. наук, доц.; Щербак О.В., канд. с.-г. наук, проф.; Янчева М.О., д-р техн. наук, проф.

М 77 Модернізація вищої освіти та забезпечення якості освітньої діяльності в умовах європейської інтеграції [Електронне видання]: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., 18 жовтня 2024 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2024. – 476 с. Електронні текстові дані. - Режим доступу: <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13970808>

Збірник містить матеріали, в яких розглядаються найкращі практики забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів та визначаються шляхи ефективної адаптації системи вищої освіти України до європейських стандартів.

Розраховано на вчених, викладачів, здобувачів освіти та фахівців, які займаються питаннями розвитку освіти в умовах європейської інтеграції.

Тексти тез доповідей подано в авторській редакції.

Автори тез несуть повну відповідальність за зміст публікації.

© Державний біотехнологічний
університет, 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. АДАПТАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ	14
Akmen V.O., Penkina N.M., Sorokina V.P. The impact of the modern environment on the development of education and professional flexibility of teachers	15
Bohashko O.L., Bohashko I.O. Prospects for the formation of digital education in Ukraine in the context of European integration	17
Vasylyshyna N.M. Key survey-conducting factors contributing the achievement of successful research results by modern university tutors	20
Wei J., Hretskiy I. The importance of learning biostatistics with R for biologists	23
Zaitseva N.P. Multilingualism in the context of European integration	25
Zianko V.V., Nechyporenko T.D. Adaptation of ukrainian higher education to european standards	28
Архипова В.О., Мануєнкова О.О. Мультилінгвізм як складова підготовки фахівців у технічних ЗВО	31
Бабан Т.О. Інтернаціоналізація навчальних програм як один з напрямів інтернаціоналізації вищої освіти	34
Бирка О.В., Куш М.М. Методичні підходи до вивчення студентами гістологічних препаратів	37
Білаш О.В., Сорокатий М.І., Войтович М.І. Гармонізація освітніх програм та їх глобалізація	39
Білоусько Т.Ю. Модернізація вищої освіти в контексті розвитку людського капіталу України	42
Богомолів О.В., Карпенко Л.К., Гурський П.В. Психологічні аспекти кар'єрного зростання майбутніх інженерів в умовах європейської інтеграції	44
Бусол О.В., Павліченко О.В., Парилівський О.І. Забезпечення якості освітньої діяльності в умовах європейської інтеграції	47
Величко О.Б. Галузева реформа лісового господарства як засіб поглиблення міжнародної інтеграції та формування лісової політики України	49
Гросул В.А., Зубков С.О., Круглова О.А. Інтеграція біоекономіки в систему вищої освіти України: європейський досвід та перспективи сталого розвитку	52
Драгунова В.В. Особливості здійснення консалтингової діяльності в ЗВО України відповідно до європейських стандартів та вимог ринку праці	55

Нечитайло Ю.А., Корнієнко С.В. Адаптація здобувачів вищої освіти, які мають статус учасника бойових дій, до освітнього процесу в контексті Європейської інтеграції	104
Остапенко Р.М. Розвиток професійних компетенцій викладачів бізнес-дисциплін у контексті європейських вимог	107
Петренко О.В., Семенюк Д.П., Білецький Е.В. Адаптація закладів вищої освіти до умов ринку праці: проблема конкурентоспроможності	110
Підгородецька І.Ю., Тихоненко О.В. Мовна освіта здобувачів аграрного напрямку в контексті євроінтеграції	113
Постернак І.М., Постернак О.С. Гармонізація освітньої програми «Менеджмент будівельних проєктів» до європейських стандартів зі сталого будівництва	115
Пузік Л.М., Пузік В.К. Розвиток вищої школи на сучасному етапі	118
Ряснянська А.М. Адаптація європейських практик систем внутрішнього забезпечення якості до українських реалій вищої освіти	121
Садовниченко Ю.О., М'ясоєдов В.В., Пастухова Н.Л. Удосконалення іншомовної професійної компетентності майбутніх лікарів засобами дисципліни природничо-наукової підготовки	124
Саленко Л.Р. Важливість академічної мобільності в житті сучасного викладача	126
Семенюк Д.П., Петренко О.В. Адаптація випускників до ринку праці України в сучасних євроінтеграційних процесах закладів вищої освіти	129
Сметанкіна Н.В. Особливості цільової підготовки фахівців у технічному університеті	132
Тімченко О.Д., Сукачова С.М., Баламут Г.С. Визнання українських дипломів та кваліфікацій у європейському просторі вищої освіти	133
Тур О.М. Міжкультурна комунікація як складник професійної діяльності майбутнього фахівця європейського зразка	135
Удовенко І.В., Подворна Л.А. Багатомовність як інструмент євроінтеграції	138
Фігурська Л.В., Левчук Ю.С. Участь ОНТУ в проєкті ERASMUS «ACADEMIES4UKRAINE»	140
Хоменко І.О., Сорока А.В. Інноваційні підходи підготовки фахівців та методологія досліджень у сфері управління бізнесом та маркетингом	141

УДК 303.446.2:06.053.52:378.14

О.М. Тур, д-р пед. наук, проф. (НУІП, Полтава)

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗРАЗКА

На сучасному етапі суспільного розвитку відбулися суттєві зміни: відкритість кордонів, причетність України до процесів глобалізації, динамічні інформаційні процеси, розвиток сучасних технологій, які забезпечують отримання нових матеріалів на основі нанотехнологій, – усе це знайшло відображення в освітньому процесі вищої школи. Вища освіта перестає бути просто системою трансляції знань, а стає платформою для формування особистості, здатної працювати в міжнародному середовищі. Проте, незважаючи на нові можливості, проблема міжкультурної комунікації обмежує академічну та професійну мобільність українських фахівців.

Термін «міжкультурна комунікація» визначають як адекватне взаєморозуміння двох учасників комунікативного акту, що належать до різних культур. Разом із тим поняття «міжкультурна комунікація» (інші терміни – інтеркультурна комунікація, мультикультурна комунікація, крос-культурна комунікація), під яким розуміють спілкування людей із різними культурними віруваннями, освітою, ціннісними орієнтаціями, манерою поведінки, не має сьогодні точного визначення, чим створено передумови для того, щоб дати це визначення як синтез понять «культура» і «комунікація».

Культура як «сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії» [1, с. 433] – це особлива сфера і форма діяльності, що має свій зміст і свою структуру, і яка разом з тим впливає на інші сфери буття, у тому числі на соціальні стосунки й політику. Культура створює ту сферу й спосіб спілкування, у яких формується кожне окреме суспільство зі своєю самобутністю, яка відрізняє це суспільство від інших. Культура визначає рівень життєдіяльності й поведінку людини. Виходячи з цього, культура є унікальною соціальною сферою і формою діяльності, яка має власні закони існування й розвитку, обумовлені специфікою домінуючих ціннісних орієнтацій, що визначають стратегію комунікативної поведінки у професійно значимих ситуаціях при взаємодії людей як всередині однієї культури, так і між культурами.

Очевидно, освіта є відображенням культури певного періоду в суспільстві, а взаємозалежність культури й освіти проявляється в тому, що про рівень виховання й освіченості можна судити через рівень культури в суспільстві, і навпаки.

Стосовно поняття «комунікація», то ми визначаємо її як одну з універсальних реальностей буття людини, специфічний вид і необхідну умову її діяльності, сукупність зв'язків і взаємодій індивідів, груп, спільнот, під час яких відбувається обмін інформацією, досвідом, уміннями, навичками і результатами діяльності. Міжкультурна комунікація об'єднує різні групи: спілкування між культурами – між расами – між етнічними групами – між націями – між культурами всередині культур.

Останнім часом, коли міжнародні контакти в бізнесі, освіті й повсякденному житті значно розширилися, виникло поняття «культурного шоку». Відсутність знань і нерозуміння особливостей іншої культури (традицій, звичаїв, мови тощо) зумовлюють комунікативні бар'єри, які унеможливають досягнення комунікативної мети й зумовлюють стрес. Стрес узагальнює і категоризує проблему, що стає причиною необ'єктивного сприйняття комунікативної (не лише мовної) ситуації, а це призводить до відмови від наступних прямих контактів (культурного шоку). Для того, щоб уникнути подібної ситуації, необхідно мати повне розуміння комунікативного контексту і його культурних відмінностей. Одним із завдань підготовки майбутніх фахівців у вищій школі повинно стати розширення меж уявлень студентів із міжкультурної проблематики.

Говорячи про міжкультурні відмінності, необхідно зазначити, що всі культури поділені на два типи: низькоконтекстуальні (*low-context cultures*) та висококонтекстуальні (*high-context cultures*). Для першого типу культур юридичний аспект угоди є пріоритетним, контекст і невербальні сигнали відіграють незначну роль у комунікації, оскільки більша частина інформації міститься у прямих висловлюваннях. У культурах з високим контекстом (наприклад, китайська, арабська) більшість інформації передається невербально, через контекст і взаємодію людей. Вербальна комунікація відіграє меншу роль. Соціальний контекст тут цінніший за будь-які документи [2, с. 74].

На сучасному етапі розвитку вищої освіти разом з ідеями міжкультурної комунікації важливе значення набувають ідеї принципово нового підходу до вивчення іноземних мов в професійній комунікації майбутніх фахівців. Для ефективного спілкування з представниками інших культур недостатньо досконало володіти іноземною мовою. Більше того, чим краще людина володіє іноземною

мовою, тим ймовірніше виникнення ситуації взаємного непорозуміння й навіть конфлікту з носіями мови. Тому викладання іноземних мов повинно обов'язково включати викладання культури того народу, мову якого вивчають.

Дослідники називають дві основні причини, які ускладнюють комунікацію взагалі, а іноземною мовою особливо. Перша причина – лексичні особливості мов (наприклад, сполучуваність слів), що створюють труднощі при перекладі. Так, українське «читати лекцію» відповідає німецькому «тримати лекцію» (die Vorlesung halten). Щоб ефективно засвоїти іноземну мову, потрібно запам'ятовувати слова не окремо, а у стійких словосполученнях, характерних для цієї мови.

Другою причиною є конфлікт між культурними уявленнями різних народів про предмети і явища дійсності, між їхнім розумінням комунікативної ситуації. Наприклад, на запитання «Як справи?» в західній культурі очікують короткої позитивної відповіді, тоді як в українській культурі прийнято детально описувати свої справи, навіть якщо вони не найкращі. Ці культурні відмінності можуть призводити до непорозуміння у спілкуванні.

Важливим у навчанні майбутніх спеціалістів діловій комунікації є розуміння ними того, що міжкультурне спілкування буде значно продуктивнішим, якщо сторони прагнутимуть опанувати культуру партнера, дотримуватимуться на практиці звичних для нього норм. Такий підхід сприятиме усуненню непорозуміння і конфліктів. Не менш важливо під час навчання спілкуванню залучати україністику та регіоназнавство. Розуміти особливості свого ділового партнера необхідно, але також необхідно вміти зацікавити його відмінностями своєї культури.

Отже, основними перешкодами для ефективної комунікації в міжнародному середовищі є відмінності в мовних системах та культурних кодах різних народів. Для успішного вирішення цього завдання необхідно забезпечити студентам глибоке розуміння міжкультурних особливостей, включити до навчальних програм вивчення культури країн мови, що вивчається, та розвивати в майбутніх фахівцях комунікативні навички, спрямовані на встановлення взаєморозуміння з іноземними партнерами.

Інформаційні джерела

1. Сучасний тлумачний словник української мови : 100000 слів / за заг. ред. В. В. Дубічинського. Харків : ВД «Школа», 2009. 1008 с.
2. Hall Edward How Cultures Collide? // Psychology Today, 1976. July. P.67-74.